

Tisdag 2 oktober 1979

Berättelsen om **GASKENS INGRID**

I det tidens gränsland, där våra minnen försvinner i ett osäkert töcken och fantasin tar vid, levde Gaskens Ingrid. Ingen nu levande minns henne, ingen kan längre vittna om hennes märkliga öde.

Det finns ingen kvar av dem som personligen träffade Vingåkersflickan Ingrid Ersdotter, pigan på Sävstaholm, som satt modell åt gästande konstnärer och som till och med fick vederfaras den omåttliga äran att uppleva ett kungligt sovgemak.

Den överklassprakt som Ingrid i sin sköna ungdom kom i kontakt med blev dock aldrig hennes. Det var till ett enklare liv hon hade blivit född, och som soldathustrun Ingrid Gask väntade inga sötebrödsdagar.

Av muntliga berättelser, belagda med tillgängliga uppgifter ur arkiven, har vi vävt samman berättelsen om Gaskens Ingrid. Fantasin har fått släppa till en del, det ska erkännas, men kanske var det ändå så här det var. . .

Sidan 7.

Soldattorpet blev Ingrids hem, men tiden på Sävstaholm bevarade hon för all framtid i minnets skattkammare. Teckning: Harriet Ronach.

DÄR MINNET UTPLÅNAS..

Där minnena utplånas i ett töcken och fantasin tar vid. Från dessa gränstrakter mellan förr och nu är följande hämtat. Det är en blandning av gamla muntliga berättelser från bygden, be- lagda med tillgängliga data ur arkiven och där-

efter sammanvävda till en skildring av ett män- niskoöde. Nästan alla med egna minnesbilder av de i berättelsen förekommande personerna är borta. Det finns inte längre någon som kan be- rätta. Men kanske var det ändå så här det var.

Gaskens Ingrid och hemligheten

Det var i mitten på 1800-talet. Gaskens Ingrid var trots de fem- tio åren fortfarande ett stilligt fruntimmer. Man kunde ana sig till att hon i sin ungdoms vår va- rit en sjusärdeles grann flicka, som gjorde att både drängar och bättre karlar nästan sprang be- nen av sig.

Ödet kunde nog ha haft en bättre lott i beredskap åt flickan Ingrid, men nu blev det som det blev. Som hustru till soldaten n:o 204 Lars Gask i Solberga ro- te, Vingåkers kompani, beskär- des det Ingrid en arbetstygnd och långt ifrån bekymmersfri tillvaro.

Visserligen fick hon inte, som många andra i samma ställning, stugan full med ungar. Det blev bara fyra. Men slita fick hon göra, både ute och inne, när Gasken var iväg på sina kompa- nimöten.

"Lycklig den flicka som får en soldat, orkar hon svälta nog får hon vara lat", var ett talesätt som Ingrid hörde av sin mor när hon var liten. Ändå blev det en soldat till sist. Men Ingrid hade väl inte skäl att klaga. Gasken var bra. Han skötte sitt. Och inte sprang han efter andra fruntim- mer, som knektarna annars ha- de rykte om sig att göra. Gask

var hemma om nätterna och låg där han skulle ligga.

Inte frågade han så mycket heller. Vilka hemligheter som Gaskens Ingrid bar på fick hon behålla för sig själv. Hon kunde le åt dem i smyg ibland. När hon var ute och plockade bär på stor- skogen kunde tankarna gå till- baka till ungdomsåren, när poj- karna på Sävstagodset sprang som galna efter henne och hur hon fann nöje i att driva gäck med dem.

Ingrid lof ofta för sig själv. Men ibland blev hon vemodig. Det var när hon tänkte på sme- den Winterros, som fick hennes unga hjärta. En grann tjugotre- åring som Ingrid inte hade kraft att motstå. Han var nygift, men ändå uppvaktade han henne.

Men när så Ingrid började bli rund om magen vaknade Win- terros hastigt ur sitt kärleksrus. Inte hade han någon tanke på att överge sin hustru Kjerstin och deras nyfödda lilla Anna.

Ingrid fick gå vart hon ville med sina bekymmer. Det fanns inte mycket att välja på. Hon gick hem. Slutade på godset och flyttade hem till en av stugorna vid Uppsala gård, dit far Eric och mor Ingrid nyss hade flyttat från Målvikstorp. De var redan till åren komna och inte vid bä- sta hälsa, och det skulle inte dröja förrän far var nödsakad att skri- va sig som husman och bli satt på undantag.

Så föddes Eric den 18 oktober 1826. Pojken som beredde sin mor både glädje och bekymmer. Ingrid tänkte på gossen och log. Stursk var han. Det var väl sme- dens heta kynne som gick igen. Den utträngde kyrkoherden J. P. Wäkin hade till och med M. M. varnat Eric för "okynne och olydnad".

Sjutton år gammal flyttade Eric hemifrån, och vetenskapen om sin rätta börd tog han med sig. Oäktingen Eric Pehrsson kom med tiden att kalla sig Eric Winterros.

Ett snedsteg var nu inte Ingrid ensam om, om detta kunde vara till någon tröst. Hon hade många

olyckliga medsystrar på godset.

Det skulle dock bli värre. Skönheten är en gåva som inte alltid är av godo. Ingrid återgick till den grevliga miljön på Säv- staholm. Tjänsten behövde hon så väl för att försörja sin lille posse, och hon kunde ju inte ne- ka till att slottslivet förtäglade henne.

Excellensen älskade att samla konstnärer och diktare omkring sig. Det var bland de bästa som kunde uppträda. De hördes av Vingåkersbygdens skönhet, den gästvänliga slottsmiljön, och faktiskt även i någon mån av slottspigan Ingrid. Det hände att hon fick sitta modell för gästän- de målare, till de andra pigornas stora avund, och inte blev avundsjukan mindre när taylor med den vackra Ingrid började hängas upp på sifftsväggarna.

Annu långt senare, ja, ända tills konstskatterna på Sävsta- holm skingrades, hängde den vackra Ingrid kvar i ett av slottsgemaken.

Allra mest spännande var än- då de kungliga besöken på Säv- staholm. Ganska regelbundet kom medlemmar ur den kungli- ga familjen med större eller mindre hov på besök. Ibland kom majestätet Karl Johan själv, ibland kom kronprins Os- car, som i arv fått det mesta av sin fars blixtrande franska charm.

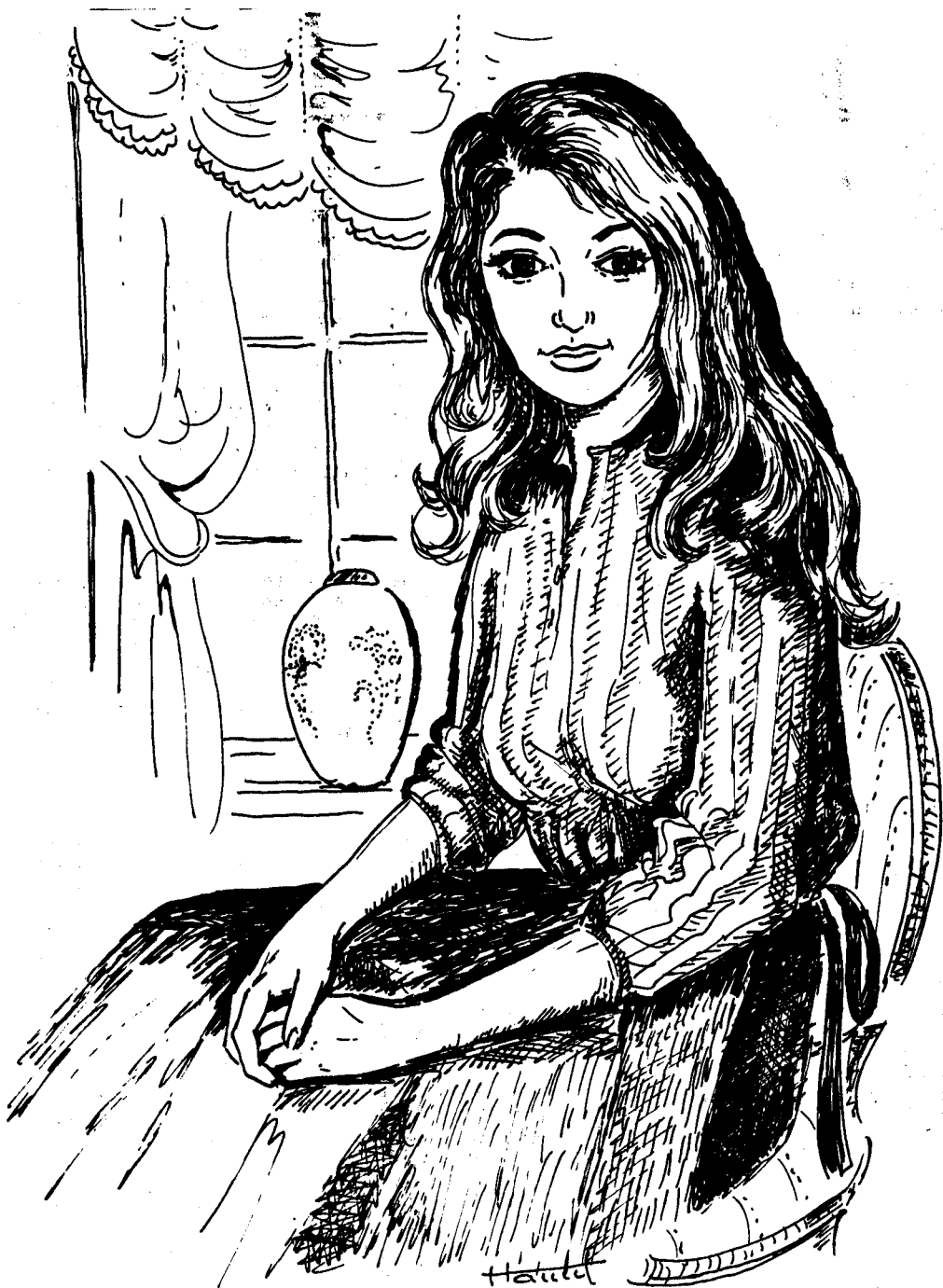
Hade han inte haft den så hade nog Ingrid ändå inte nekat, när hon blev ombedd att infinna sig i kronprinsens sovgemak.

Sådana besök talades det tyst om, men några hemligheter var det inte. Ingrid berättade att både den del grevar och slottsliga gäster hade sina frillor.

Nu var det alltså slottspigan Ingrids tur att vederfaras denna omätliga ära. Resultatet blev det som hon fruktade mest. För andra gången fick Ingrid sluta sin tjänst av samma orsak och göra den långa och tunga vand- ringen hem, nu till det nybyggda Pehrstorp, där far och mor till-

Gask-Lasse var en ståtlig karl och många tyckte sig hos honom kunna spåra drag av släkten Bernadotte. Fotot är från år 1900. Han flyttade på äldre dagar till Porten och avled strax före 1920.

Ingrids skönhet gjorde att hon ibland fick sitta modell åt de berömda konstnärerna på Sälvstaholm.

bringade sin ålderdom under knappa förhållanden.

Vem som egentligen styrde om så att Ingrid nästan omgående fick giftermålsanbud visste hon inte. Kanske var det herrarna på slottet som trots allt kände sitt ansvar. Friaren var i alla fall den nio år yngre nyutnämnde soldaten Lars Carlsson-Gask.

Vad skulle Ingrid svara på ett sådant anbud, annat än ja, när hon var ställd i omständigheter och friaren dessutom hade framtiden tryggad. Solberga soldattorp var väl varken fetare eller tryggare än andra krigstorp, stugan varken mer eller mindre dragig än de andra, men Lars Gask hade i alla fall Kungliga Södermanlands regemente bakom sig och kontrakt med rothållarna.

Den 26 april 1835 stod bröllopet mellan Lars och Ingrid och i augusti kom sonen Lars till världen, till utseendet knappast kungligare än sina syskon, som i tur och ordning blev Olof, Carin och Erik.

Sådan var den, Ingrid Gasks hemlighet, som inte var hemligare än att det pratades både här och där ute i stugorna om att Gaskens Lasse nog hade kungligt blod i ådrorna. Han växte upp till en ståtlig karl. 1863 gifte han sig och 1872 tog han och hustrun Anna torpet Norshom under Beckershof, som sedan kom att bli Gask-Lasses jordiska hem under alla hans återstående livsdagar.

Lars Gask levde som avdand soldat kvar på undantag vid

Solberga soldattorp ännu i några år. Han fick uppleva hur hans efterträdare Olof Wahlström greps av mormonernas lära och 1890 utvandrade till Utah med hela sin stora familj. Ny soldat blev närkingen Carl Gustaf Halén.

Den 27 mars 1897 var tiden inne för soldaten Lars Gask att följa sin vackra Ingrid in i evigheten. Han var då 89 år gammal.

Vid Reddarstugan längre ner i Östra Vingåker bodde Eric Winterros, Lasse och han var halvbröder. Det var väl sant och sant men riktigt hur det förhöll sig med Lasses kungliga börd fick förbli den vackra Ingrids väl bevarade hemlighet. Den tog hon med sig in i den eviga sömnen, som för hennes del inträdde den 15 juni 1898.